

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this please use the original publication:

Salakari, M. 2021. Huoli heikoimmista – terveyden edistäminen on yhteinen asia. Turun Sanomat, Aliot 3.7.2021.

URL: <https://www.ts.fi/puheenvuorot/5357820>

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Huoli heikoimmista – terveyden edistäminen on yhteinen asia

MINNA SALAKARI
Turun Sanomat

3.7.2021 3:00

ALIO

Terveyden edistäminen on yksi kunnan merkittävimmistä hyvinvointia tukevista tehtävistä. Terveyden edistämisen käsite on laaja: sillä viitataan terveyteen vaikuttamisen mahdollisuuksien lisäämiseen sekä terveyden ylläpitoon ja kohentamiseen. Terveyden edistäminen on tavoitteellista toimintaa hyvinvoinnin aikaansaamiseksi ja sairauksien ehkäisemiseksi. Siihen sisältyy sosiaalisia, taloudellisia, ympäristöllisiä ja yksilöllisiä, terveyttä kohentavia tekijöitä.

Terveyden edistämisen yhtenä tärkeimpänä päämääränä on kaventaa eri väestöryhmien terveyseroja. Tavoitteena on, että terveydeltään heikommassa asemassa olevien terveydentila lähentyä paremmassa

kunnossa olevien ryhmien terveyden tasoa. Tämä edellyttää toiminnan kohdentamista erityisesti haavoittuvimpiin väestöryhmiin, kuten lapsiin ja nuoriin, mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsiviin, maahanmuuttajiin, työttömiin sekä ikääntyneisiin.

Paikallinen kohdentaminen tai eri väestöryhmiin suunnatut hanke- ja järjestötoiminnot eivät kuitenkaan riitä, vaan terveyden edistäminen yhteiskunnassamme, erityisesti kuntataholla, perustuu poliittisille päätöksille sekä oikea-aikaisille ja saavutettavissa oleville peruspalveluille. Myös koulutuksella on merkitystä. Näillä voidaan turvata avun saamisen jatkuvuus ja ehkäistä esimerkiksi heikkojen elintapojen, terveysasenteiden ja köyhyyden ylisukupolvista periytyvyyttä.

Terveyden edistäminen on kunnan vastuulla, mutta tavoite on monen toimijan yhteinen: tuottaa, saavuttaa ja ylläpitää terveyttä. Ensisijaisesti toimitaan niiden väestöryhmien parissa, joiden kohdalla hyvinvointivajeet tulevat näkyviin indikaattoritiedon valossa. Toiminnan tulee ulottua erityisesti kohderyhmiin, jotka ovat vaarassa syrjäytyä, joiden elintavat ovat huonot ja joilla terveydenlukutaito on tutkitusti heikoin.

Tässä kohderyhmäajattelussa pääosassa ovat jo apua ja tukea tarvitsevat, mutta ennaltaehkäisy näkökulmasta valtaväestöä ei tule unohtaa toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tiedetään, että erilaisten hyvinvointitoimien ja terveysneuvonnan kohdentaminen lapsiin, nuoriin sekä heidän perheisiinsä tuottaa eniten terveyttä ja hyvinvointia pitkällä aikavälillä. Esimerkiksi varhain lapsuudessa ja nuoruudessa opitut terveelliset elintavat suojaavat aikuisuudessa monilta sairauksilta ja työkyvyttömyydeltä. Oikeilla, pienilläkin, arkisilla valinnoilla voidaan saavuttaa mittavia terveyshyötyjä.

Terveyden edistämisen toiminnan on todettu olevan vaikuttavinta, kun sen integroi kohderyhmien arkisiin toimintaympäristöihin – näin tuotetaan matalan kynnyksen moniammatillisia palvelukokonaisuuksia, jossa toiminta kohdentuu koko ikä- tai luokkatasolle.

Tässä kohdennuksessa leimautumisen mahdollisuus ja pelko pysyvät vähäisinä. Oikea-aikaisilla ja oikein kohdennetuilla terveyden edistämisen toimintamalleilla lisätään kohderyhmien osallisuutta ja vahvistetaan väestön kykyä huolehtia omasta hyvinvoinnistaan.

Huolena on, että terveyden edistämiseen ja ennaltaehkäisevään toimintaan ei panosteta tarpeeksi, vaikka meillä on vahva ymmärrys siitä, että ennakoiva ja terveyttä edistävä toiminta on aina järkevämpää ja kustannustehokkaampaa kuin seurausten ja sairauksien hoitaminen.

Indikaattoritietoperustan mukaan monissa kunnissa on saavutettu hyvinvointitavoitteet, mutta silti esimerkiksi polarisaatio kasvaa hyvinvoivien ja erittäin huonosti voivien nuorten välillä. Saattaa olla, että oikeasti vaikuttavat terveyttä edistävät toimintamallit uupuvat tai alueellinen yhteistyö on vielä pirstaleista, koordinoimatonta.

Turun AMK tukee terveyttä laajan alueellisen, kansallisen ja kansainvälisen yhteistyöverkostonsa kanssa. Alueellisena sote-alan kouluttajatahona meillä on vastuu kulkea terveys edellä.

Konkreettisena esimerkkinä terveyttä edistävinä toiminnoista koordinoimme väestön hyvinvointia tukevia kehittämishankkeita, joissa pyritään terveyttä edistäviin mallinnuksiin niin alueellisesti kuin kansallisestikin. Tästä on esimerkkinä STM:n rahoittama ja Turun kaupungin kanssa yhteistyössä toteutettava ANKKURI-hanke, joka tukee nuorten päihteettömyyttä ja nikotiinittomuutta.

Lisäksi koulutamme sote-alan ammattilaisia, joilla on mahdollisuus pätevoityä asiantuntijoiksi terveyden edistämisen saralla: yksi suosituimmista Master Schoolin ylemmän AMK-tutkinnon aloistamme on nimenomaan terveyden edistäminen.

Terveyden edistämistä tulee tapahtua monissa eri ympäristöissä, monien eri ammattilaisten, vapaaehtoistoimijoiden ja yhdessä kaikkien kohderyhmien kanssa. Näin varmistetaan monipuolinen toimintatarjonta matalalla kynnyksellä – terveyttä edistävä työ on yhteinen asiamme!

FT Minna Salakari toimii Turun ammattikorkeakoulun Master Schoolin lehtorina sekä nuorten terveyttä edistävän ANKKURI-hankkeen projektipäällikkönä.